

BENEDICTIO AQUE.

vii. d	VI. Octava omnium Sanctorum. <i>iii capp. A</i>	confessoris.
e	Quatuor Coronatorum martyrum.	A <i>III. Sancte Anastasie virginis.</i>
xv. f	V. Theodori martyris.	A <i>III.</i>
iv. g	III. Meone martyris.	x. b <i>II. Barbare virginis et martyris</i>
	III. Martini episcopi et confessoris.	c Nonas.
A	II. Emiliani abbatis.	xviii. d <i>VIII. Nicolei episcopi et confessoris.</i>
xii. b	I. Iulii Britii episcopi et confessoris.	vii. e <i>VII. Octava sancti Andree.</i>
Kal. Decembr.	Clementini et Theodoreni martyrum.	f <i>VI. Conceptio virginis Marie.</i>
i. c	XVIII.	xv. g <i>V. Leocadie virginis.</i>
d	d XVII. Eugenii archiepiscopi Tolentini martyris.	iii. A <i>III. Eulalia virginis et Martyris.</i>
ix. e	XVI. Sancti Sperati vel comitum eius martyrum.	b <i>III. Damasi pape.</i>
f	XV. Aciseli et Victorie Martorum.	xii. c <i>II. Eugenie virginis.</i>
xvii. g	XIII. Octava sancti Martini. <i>iii capp.</i>	i. d <i>I. Iulie virginis et martyris.</i>
v. A	Romani monachi martyris. <i>iii capp.</i>	Kal. Januarii.
b	XIII. Elisabeth de Hungaria.	e <i>XIX.</i>
xiii. c	XII. Otonis abbatis.	ix. f <i>XVIII. Octava conceptionis sancte Marie.</i>
	XI. Presentationis virginis Mariae.	g <i>XVII. Octava sancte Leocadie.</i>
iii. d	X. Ceciliae virginis et martyris.	xvii. A <i>XVI.</i>
e	Octava sancti Eugenii.	vi. b <i>XX. Annuntiatio sancte Marie de la O.</i>
xii. f	IX. Clementis pape et martyris.	c <i>XIII.</i>
xix. g	VIII. Crisogoni martyris.	xiii. d <i>XIII. Vigilia.</i>
A	VII. Catharinae virginis et martyris.	iii. e <i>XII. Thomae apostoli.</i>
viii. b	VI.	xii. f <i>XI.</i>
	V. Vitalis et Agricole. Facundi et Primitive Martyrum.	g <i>X.</i>
c	IV.	xix. A <i>IX. Vigilia.</i>
xvi. d	III. Saturnini martyris.	b <i>VIII. Nativitas Domini nostri Iesu Christi.</i>
v. e	II. Sancti Andree apostoli.	viii. c <i>VII. Stephani martyris.</i>
	DECEMBER.	d <i>VI. Johannis apostoli et evangeliste.</i>
	Aureus KAL. habet dies xxxi, luna xxx. Nox C numerus.	V. Sanctorum Innocentium.
	babet horas xv, dies vero ix.	III. Thome archiepiscopi et martyris.
	xiii. f DECEMB. Sancti Eligii Episcopi et	III. Trauslatio saucti Jacobi apostoli.
		II. Silvestri pape et confessoris.
		Columbe virginis.

BENEDICTIO AQUE.*

[xciii] ♀. Adiutorium nostrum in nomine Domini.
♀. Qui tecum cœlum et terram.

* *Benedictio aquæ.* Consuetudinem benedicendi et sanctificandi aquæ mihi apud fidèles vetustissimam esse iudei soli ignorant qui nesciunt Ecclesiæ, tam Orientis, quam Occidentis, aquam baptismatis ab initio consecrassæ. Sed præter aquam regenerationis (quam fidèles in ædibus, in vineis, in agris spargere solebant) et aquam, quam in consecratione ecclesiastiarum benedicebant, cuius meminere Vigilius (*Epist. ad Profuturum*, n. 2) et Gregorius Magnus (*Epist. 71, lib. ix*), mos consecrandi aquam ad malos demones averruncandos, ad eorum vires cohibendas, ad præstigia dissipanda, ad morbos pellendos, et al. ea omnia amovenda quæ fidelium incolumenti obserant, aut quæ eli, jam inde a seculo iv, et fortasse ante, in Ecclesia obtinuit. Hanc aquam aut *benedictam*, aut *sanctam*, aut *exorcizatam*, aut *aspersionis* appellabant, et apud Gothos Hispanos et Gallos salis sparsum, et salis sparsio dicta est, eamque recentiores grammatici, vocabulo Latino potius quam ecclesiastico, *lustralem aquam* dixerunt. Cyprianus, in Vita sancti Cesarii Arelatensis (*Mab.*, sec. i *Bened.*, p.

♀. Sit nomen Domini benedictum. ♀.
nunc et usque in seculum.

667, n. 24), refert sanctum hunc episcopum sionem aquæ benedicte ab ædibus Elpñli diaclu n diemonem fugasse. Et sanctus Braulio Gustanus archiepiscopus, in Vita sancti E Cuculati (*Mab.*, *ibid.*, p. 211, n. 24), scriblianum, a viro quodam nobili rogatum uti diemonem, qui ædes suas infestas habebat, oibus expelleret, salem exorcizasse, et aquæ scuisse more ecclesiastico, eumque aspergente in lugam acto, ædes ab omni immundi molestia immunes redditisce. Orientales sa aquam aspersionis non immittunt, at contridentales Ecclesiæ, prisco ritu, aquæ benedicta misce t. Huic morem in Hispania obtinuerunt Braulionis, in citata Vita sancti Emiliani, et Salem exorcizat et aquæ commixtæ m̄rare ec stico. Unde etiam apparet ritum immittingend in aspersionis aquam, in Hispania, ævo Br recentem non fuisse, eumdeinde Romæ obli ex Sacramentario Gelasiano Em. (*Thomasi* n. 75) conjicere licet, nam de sale benedicer

Hic faciat sacerdos signum crucis in ipso sale, et insufflet tribus vicibus: et postmodum dicat hunc sequentem exorcismum:

Exorcismus salis.

* Exorcizo t^u, creatura salis. In nomine Pa^x tris et Filii ^X et Spiri ^X tuis Sancti, qui te per Elizeuni in aqua mitti jussit, ut sanarentur ^b aque steriles. Quique divina oris sui roce ait. Vos estis sal terre. Et per Apostolum suum ^c vas electionis: ^d sermo vester sit sale contitus. Ideoque efficere sal exorcizatum: * ut sis ^e in remissionem peccatorum et sanitatem mentium. In protectionem animi atque [xciv] corporis: in confirmationem salutis ad expellendas et excludendas omnes demonum tentationes. * In nomine Dei Pa^x tris omnipotentis ^X et Iesu Christi Filii ejus ^X qui in Trinitate unus vivit et regnat in secula seculorum. Amen.

Oratio. ⁱ Virtutis tue i invictam fortitudinem deprecamur Domine sancte, Pater ^k eterne, omnipotens Deus, qui inter omnia ^l necessaria: que per Iesum Christum Dominum ^m neum procreare jussisti. Non minimam gratiam conferre dignatus es sali: ut ex illo possint universa condiri ⁿ omnibus ad escam: filium tuum Dominum nostrum procrea-

in aquam immittendo, expressa ibi fit mentio. Ex eodem pariter (*Ibid.*) habemus, non tantum salem, sed vinum quoque et oleum sanctificatum in aspergitionis aquam nonnunquam immissa suis. Rubrica enim Gelasiana monet: *Hic mittis vinum in ipsam aquam; et deinde: Post haec mittis de oleo sanctificato in aquam; et sic aspergis eam cum hyssopo per dominum.* Hispani et Galli benedictionem aquae aspergitionis, ab exorcismo salis inchoabant, uia ex hoc loco Misericordie nostri, ex Bravione, in Vita sancti Emiliani, et ex Bobiensi Sacramentario (P. 336) apparet. In quo titulus *exorcismum ad salis sparsum facientem*, cui primum subjicitur exorcismus, et benedictio salis, tum exorcismus, et benedictio aquae, ac demum benedictio salis et aquae, postea quam fuerunt commissa. Quem ordinem Missale Ximenii reiuit. At ritu Romano primum aqua, atque deinde sal benedicitor. Denum Mozarabes, in concilio Compostellano, anno 1051 (*cap. 3*), decreverunt ut presbyteri omnibus diebus Dominicis SALIS SPARSIONEM facerent.

* Exorcizo. Fornax eadem exorcizandi salem existat in Sacramentario Bobiensi, qua Galli utebantur.

^b Aque steriles. Bobiense, ut sanaretur sterilis.

^c Vas electionis. Bobiensi deficit.

^d Sermo vester. Bobiensi, noster.

^e Ut sis. Forte legendum cum Bobiensi: *Ut ubique fieris aspersus, sis, etc.*

^f In remissionem peccatorum. In Bobiensi ista deficiunt, et reliqua paulo aliter quam in nostro Missali leguntur.

^g In nomine. Haec formula concludendi exorcismum plane Gotho-Hispana est. Sacramentario Bobiense ali-er, sc: *Per Dominum nostrum Iesum Christum, qui venturus est judicare seculum per ignem.*

^h Qui in. Num forte legendum qui, de Trinitate eius, cum Spiritu sancto vivit, etc.? Concilium Tolestanum iv, in professione fidei, habet: *Idem Dominus Iesus Christus, unus de sancta Trinitate, etc.*

ⁱ Virtutis. Eadem oratio existat in Sacramentario Bobiensi, existat quoque in Pontificali Helinardi archiepi-copi Lugdunensis, in benedictione aquae, premissa Ordini dedicationis Ecclesiae, apud Menardum (*De antiqu. Eccl. Rit.*, tom. II, lib. II, cap. 13, ord. 9, col. 756).

^j Inscriptam. Ita Pontif. Helinardi, at Bobiense Sacramentario, invictissimam.

^k Eterne omnipotens Deus. Ita Helinardi Pontif. Bobiense vero: *Domine sancte, Pater omnipotens, eternus Deus.*

A sti. ^o Te supplices exoramus: ut per hoc sal digneris ^q aspicere. Quatenus ^r majestatis tue virtute contra omnes spiritus immundos ^s valorem posse accipere; expellat ^t ab omni loco ubi tua fuerit invocatione adspersum: quicquid potest esse pestiferum; ut exhibeat plenum salutis efficiunt. ^u D terreat omnes prestigias ^v inimici: et omnia ^x monstruosorum genera longius faciat ^y effugere. Gravelines omnes: fantasiasque ^z compescat, et per ^{aa} signum Crucis Filii tui Domini nostri tutelam fidelissimam desiderantibus ^{bb} prestet. ^{cc} Amen.

Deinde desert aquam in urceo ad sacramandam: et insufflat ibidem tribus vicibus dicit exorcismum.

Exorcismus aquae.

Oratio. ^{dd} Discede immunde Spiritus ab omnibus quibus fides nostra usura est ^{ee} religionis officiis sacramentis, nec pretendas culpam criminis: qui agnosco potentiam Salvatoris. ^{ff} Non ex meriti confidentia: sed ^{gg} precepto. Licet ipsa potestas [xcv] ministerii dignitas sit mini-tri. Te igitur ^{hh} communem Dominum aquae ⁱⁱ creature convenio: ut ^{jj} conservante motu sensibilitatis intelligens subjici servicio: ^{kk} quod placere Deo ^{ll} utimur non recuses. Omne a te communionem deinonum: omnes collegium ini-

^l Necessaria. Ita Pont. Helinardi, at Bobien. Sacram. breviter sic: *Qui inter cuncta quae procreari jussisti.*

^m Meum. H^ulin., Dominum nostrum.

ⁿ Omnibus. Lege, ut in Pont. Helinardi: *Quae omnibus ad escam; per euandem Filium tuum Dominum nostrum procreasti. Sacr. Bobien.: Quae hominibus ad escam per Filium tuum Dominum nostrum, dignatus es largiri.*

^o Te supplices. Pont. Helin.: *Ideoque te supplices, etc. Sacr. Bobien., per quem, Domine, supplices exoramus, etc.*

^p Hoc sal. Ita Helin. et Bobien.

^q Aspicere. Ita Helin., at Bobien., sanctificare.

^r Majestatis. Pont., Helin.: *Ex majestatis tue virtute. Sacr. Bobien.: Ut ex virtu majestatis tue virtutem, contra omnes immundos spiritus possit accipere.*

^s Valorem. Ita Helin., at Bobien., virtutem.

^t Ab omni loco. Ita Pont. Helin.; at Bobien., a tabernaculis famulorum tuorum.

^u Deterreat. Ita Helin.; at Bobien., detergas.

^v Prestigias. Ita Bobien.; at Helin., omnia praestigias.

^x Monstruosorum. Ita Helinardi., Bobien., monstrorum.

^y Effugere. Ita Bob., Helin., effugari.

^z Compescat. In Bobiensi additur: *Et tranquillitas in omnibus conferat gratiam, quod in nostro Missali, et in Pontif. Helinardi desideratur.*

^{aa} Et per. Ita Helin. At Bobien., per, omissa ct.

^{bb} Prestet. Ita Helin., Bob., praestes.

^{cc} Amen. Helin. Qui tecum, etc. Bobien. nihil addit.

^{dd} Discede. Formam hanc exorcizandi aquam e Pontificali Helinardi Martenius, superius citatus (Col. 754) exhibuit. At in Sacramentario Bobiensi, loco hujus, habetur consueta forma Gregoriana: *Exorcizo te, creatura aquae, etc.*

^{ee} Religionis. Pont. Helin., Religiosi.

^{ff} Non er. Helin. recte habet non est.

^{gg} Precepto. Lege, ut in Pontificali Helinardi., sed precepti.

^{hh} Communem. Lege, ut in Pont. Helinard., per communem Dominum, etc.

ⁱⁱ Creature. Lege creatura, ut in Helin.

^{jj} Conservante. Pont. Helinardi, ut, conservato motu sensibilitatis, intelligens subjici servitio, quo placere Deo utimur, nou recuses.

^{kk} Quod. Helin., quo.

^{ll} Utimur. Helin., nitimur.

BENEDICTIO AQUE

quitat's expurges. Totam fantasmatis labem : capax A dominice protectionis extermines : ut gratia sanctificationis indepta : tuo nostroque pariter creatori debito famulatu deserviens : omnem spirituum pravorum nequiciam : quocumque loco fueris ^a adsparsa dejicias : et sancte copiam benedictionis ^b inducas. ¶ . Amen. Per misericordiam tuam Deus noster : qui es benedictus et vivis et omnia regis in secula seculorum. ¶ . ^c Amen. Humiliate vos benedictioni. ¶ . Dominus sit semper vobiscum. ¶ . Et.

Benedictio. ^d Domine sancte Pater omnipotens eterne Deus : institutor et conditor omnium elementorum : qui per Jesum Christum ^e Dominum nostrum elementum hoc aque in salutem humani generis esse voluisti : te supplices deprecearunt : ut exauditis orationibus nostris : illud tue pietatis respectu sanctifices : atque ita ab ea omnium spirituum immundorum recessat incurso : ut ubique fuerit in nomine tuo adspersa : gratia tue benedictionis adveniat : et mala ^f omnia te propiciante recedant. ¶ . Amen. ^g Per misericordiam, etc. Dominus sit semper, etc.

Hec aqua jam sanctificata in cruce salis ponitur et dicitur. Commixtio salis et aque. In nomine Patris et Filii et Spiritus Sancti qui regnat Deus in secula seculorum. ¶ . ^h Amen.

Post mixtionem salis et aque.

Oratio. ⁱ Eterne omnipotens Deus : qui nobis a te conditam creaturam aque : i ubi distinxisti ut liquorem simplicem ad lavacrum : falsam soliditatem preberes ad conditum : qualenus et sordida possint ablui : et fatura imbui : quo et noxa tolleretur oriinalis ; et corrigeretur error ad viam salutis. Te officii nostri functione : innieriti deprecatur : ut hec salis et aque in tuo nomine facta permixtio clementie tue sanctificetur obtutu, quodque mysteriali-

^a Adsparsa. Helin., aspersa.

^b Inducas. Helin., infundas.

^c ¶ . Amen. Helinardi Pontificale habet : per Dominum nostrum Jesum Christum, qui venturus est judicare vivos, et mortuos, et saeculum per ignem.

^d Domine. Hanc orationem, que in Pontificali Helinardi existat, Martenius (Col. 875) edidit, apud quem *Benedictio aquae* inscribitur. At in Sacramentario Bobiensi, oratio, que *Benedictio aquae* inscribitur, est consueta Gregoriana : *Deus, qui salutem humani generis, etc.* Haec vero nostra, sed interpolata, et nonnihil mutata, post commisionem salis et aquae in Bobiensi exhibetur. Non omitendum, solenne illud *Humiliate vos*, et salutationem consuelam populi *Dominus sit semper vobiscum*, que in Missali Ximenii leguntur, nec in Pontificali Helinardi, nec in Sacramentario Bobiensi, inveniri.

^e Dominum nostrum. Helin., Filium tuum.

^f Illud. Helin., eam.

^g Omnia. Heliu., nostra.

^h ¶ . Amen. In Helin., per Dominum, etc., subjiciuntur; deinde in Missali nostro solemne illud Hispanum per misericordiam tuam, etc., et populi Dominus sit semper, etc., que in P. Helinardi et etiam Bobiensi Sacramentario rantur.

A ter baptismu ^k ad commodum : [xcvi] culpe inimicum sapientie actum erroris manifesta sum : Sancti Spiritus tui sanctitate reddas satum. Nec ullo contagio reddatur inamundun tua fieri credimus majestate beatum : sed it plenum prebeat sanctificationis effectum : ut que invocato nomine tuo fuerit manu evitis modo quolibet assumptum : expulsis et explibus insidiis contrarie partis : non solum demonum machinamenta ex eodem loco fugiant : sed etiam Sanctorum Angelorum semper ibi mansura consistat. ¶ . Amen. Per misericordiam, etc. Dominus sit semper vobiscum Benedictio Dei Patris omnipotentis et Fili, tus Sancti descendat et maneat super hanc crasis et aque. ¶ . ^m Amen.

Antiphona. ⁿ Sparsit nos Deus hyssopo : et bimur : lavabis nos et super nivem dealbis. ¶ . Miserere mei Deus secundum magnam misericordiam tuam : et secundum multitudinem misericordiarum dele iniquitatem meam. *Presb.*

¶ . Gloria et honor Patri et Filio et Spiritui Lavabis. ¶ . Ostende nobis Domine misericordiam tuam. ¶ . Et salutare tuum. ¶ . Beati qui in domo tua Domine. ¶ . In secula seculorum dabunt te. ¶ . Domine exaudi orationem tuam. ¶ . Et clamor. ¶ . Dominus sit semper vobiscum spiritu.

Oremus.

Oratio. Exaudi nos Domine sancte Patris Deus et mittere dignare sanctum Angelum celis, qui nos custodiat : loveat : protegat : et defendat omnes habitantes vel conveniens hoc habitaculo Dei. Per Christum Dominum

Cjuntur; deinde in Missali nostro solemne illud Hispanum per misericordiam tuam, etc., et populi Dominus sit semper, etc., que in P. Helinardi et etiam Bobiensi Sacramentario rantur.

ⁱ Eterne. Hec oratio in Pontificali Helinardi, et apud Martenium (Col. 756) edita es sacramentario Bobiensi, pro hac oratione, per quam in Missali Ximenii, post exorcismum, dicitur, sed nonnihil immutata, ut superius.

^j Ubi distinxisti. Lege ita distinxisti; in P. Helinardi in fide distinxisti.

^k Ad commodum. Forte accommodum. Per lin., commodum.

^l Sed etiam. Pont. Helin., et. ¶ . Amen. Pont. Helin., per Dominum nostro subsequuntur per misericordiam, etc., tatio populi, et benedictio salis et aquae, quae Pontificali Helinardi desunt.

^m Sparsit. Forte, asperges.